

Odpowiedzialność zawodowa lekarzy weterynarii. Część I. Zakres i organy sądownictwa zawodowego lekarzy weterynarii

---

Teresa Malinowska

z Katedry Higieny Żywności i Ochrony Zdrowia Publicznego Wydziału Medycyny Weterynaryjnej w Warszawie

Sądownictwo w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej lekarzy weterynarii jest jednym z zadań samorządu lekarsko-weterynaryjnego. Organy sądownictwa zawodowego, jego zasady i sposób postępowania zostały ustanowione w ustawie o zawodzie lekarzy weterynarii i izbach lekarsko-weterynaryjnych oraz uszczegółowione

przepisami rozporządzenia wykonawczego do tej ustawy (1, 2). W sprawach nieuregulowanych w ustawie do postępowania w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej stosuje się odpowiednio przepisy rozdziałów I–III i art. 53 Kodeksu karnego, a także przepisy Kodeksu postępowania karnego, z wyłączeniem przepisów

o oskarżycielu prywatnym, powódzie cywilnym, przedstawicielu społecznym, o postępowaniu przygotowawczym oraz środkach przymusu (1, 3, 4). Odesłanie do przepisów prawa karnego, w sprawach nieuregulowanych w ustawie o zawodzie lekarzy weterynarii i izbach lekarsko-weterynaryjnych, jest związane z karnym charakterem odpowiedzialności zawodowej lekarzy weterynarii.

Zakres podmiotowy i przedmiotowy odpowiedzialności zawodowej lekarzy weterynarii

---

Zakres podmiotowy odpowiedzialności zawodowej lekarzy weterynarii został jasno określony w ustawie o zawodzie lekarza weterynarii i izbach lekarsko-weterynaryjnych, która w dalszej treści artykułu będzie określana jako ustawa. Zgodnie z przepisem art. 45 ustawy¹ odpowiedzialności zawodowej lekarzy weterynarii podlegają

¹ Ilekroć w tekście występuje wyrażenie „ustawa” bez bliższego oznaczenia, należy przez to rozumieć ustawę wskazaną w poz. 1 piśmiennictwa.

członkowie samorządu zawodowego, czyli lekarze weterynarii wpisani do rejestru członków izb lekarsko-weterynaryjnych. Wykonywanie zawodu przez lekarza weterynarii bez członkostwa w izbie lekarsko-weterynaryjnej, jak również bez prawa wykonywania zawodu, które jest warunkiem uzyskania członkostwa w takiej izbie, stanowi czyn o znamionach wykroczenia, pozostający w jurysdykcji powszechnego wymiaru sprawiedliwości (5).

Zakres przedmiotowy odpowiedzialności zawodowej lekarzy weterynarii został określony ogólnie, jako postępowanie sprzeczne z zasadami etyki i deontologii weterynaryjnej oraz naruszające przepisy o wykonywaniu zawodu lekarza weterynarii, co przysparza niektórym organom sądownictwa zawodowego pewne problemy. Przepisy o wykonywaniu zawodu lekarza weterynarii to przede wszystkim przepisy ustawy o zawodzie lekarza weterynarii i izb lekarsko-weterynaryjnych oraz niektórych rozporządzeń wykonawczych do tej ustawy (1, 2, 6, 7). Do przepisów o wykonywaniu zawodu lekarza weterynarii częściowo można zakwalifikować także przepisy ustawy o zakładach leczniczych dla zwierząt, w szczególności odnoszące się do wykonywania zawodu przez lekarzy weterynarii w takiej formie oraz do kierownika zakładu, którym może być tylko lekarz weterynarii (8). Zasady etyki weterynaryjnej, do których odsyła przepis art. 45 ustawy, są normami pozaprawnymi, przyjętymi w środowisku zawodowym w formie Kodeksu Etyki Lekarza Weterynarii (9). Normy etyczne dookreślają ustawowe przepisy, w szczególności art. 4 i art. 19 ust. 1 ustawy, zobowiązujące lekarzy weterynarii do przestrzegania tych zasad oraz wykonywania zawodu ze szczególną starannością. Ponadto przepis art. 19 ust. 1 ustawy zobowiązuje lekarzy weterynarii do przestrzegania innych przepisów związanych z wykonywaniem zawodu lekarza weterynarii oraz uchwał władz i organów samorządu zawodowego. Przepisy związane z wykonywaniem zawodu lekarza weterynarii nie są tożsame z przepisami o wykonywaniu tego zawodu, podobnie jak wiele uchwał władz i organów samorządu zawodowego. Naruszenie przepisów związanych z wykonywaniem zawodu lekarza weterynarii lub niektórych uchwał władz i organów samorządu zawodowego, zgodnie z przepisem art. 45 ustawy, nie jest objęte zakresem przedmiotowym odpowiedzialności zawodowej. Nie jest więc czynem o znamionach przewinienia zawodowego, mimo że może być powodowane naruszeniem przepisów o wykonywaniu zawodu lekarza weterynarii, w tym niezachowaniem szczególnej staranności w wykonywaniu zawodu lub postępowaniem sprzecznym z zawodową normą etyczną bądź deontologią weterynaryjną.

Przewinienie zawodowe skutkujące naruszeniem przepisów związanych z wykonywaniem zawodu lekarza weterynarii, w tym przepisów o zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, o bezpieczeństwie żywności, Prawa farmaceutycznego, może być przesłanką odpowiedzialności wykroczeniowej albo karnej. Podobnie w odpowiedzialności cywilnej z przewinienia zawodowego można wnioskować o winie, jeżeli jego normalnym następstwem będzie szkoda. Natomiast skutek przewinienia zawodowego w postaci szkody lub krzywdy, ale także wykroczenia lub przestępstwa może być okolicznością wpływającą na wymiar sankcji za przewinienie zawodowe będące ich przyczyną. Możliwa jest również sytuacja odwrotna. Prawomocnie ukarany przez sąd karny lekarz weterynarii za wykroczenie lub przestępstwo na podstawie przepisów związanych z wykonywaniem zawodu może zostać wtórnie obwiniony za dopuszczenie się przewinienia zawodowego, na skutek naruszenia np. przepisu art. 3 lub art. 5 Kodeksu Etyki Lekarza Weterynarii.

Strona podmiotowa przewinienia zawodowego i wina w przewinieniu zawodowym

Przewinienie zawodowe może być popełnione przez lekarza weterynarii umyślnie lub nieumyślnie. Istotą umyślności jest zamiar popełnienia czynu bezprawnego, w tym przewinienia zawodowego rozumianego w szczególności jako czyn sprzeczny z zawodową normą etyczną lub zasadą deontologii weterynaryjnej. Zamiar popełnienia czynu może wystąpić w postaci zamiaru bezpośredniego albo ewentualnego. W konsekwencji przewinienie zawodowe może być popełnione umyślnie z zamiarem bezpośrednim, co oznacza, że lekarz weterynarii chciał go popełnić, albo z zamiarem ewentualnym, oznaczającym, że lekarz weterynarii przewidując możliwość popełnienia przewinienia zawodowego, godzi się na jego popełnienie (art. 9 § 1 kk w związku z art. 62 ust. 1 pkt 2 ustawy). Mimo że wydaje się to mało prawdopodobne, nie można wykluczyć możliwości zamierzonego, czyli umyślnie popełnionego przez lekarza weterynarii, przewinienia zawodowego, w tym raczej wyjątkowo z zamiarem bezpośrednim, a częściej z zamiarem ewentualnym. Przewinienie zawodowe popełnione umyślnie z zamiarem ewentualnym może wystąpić, gdy lekarz weterynarii dąży do osiągnięcia jakiegoś celu, legalnego lub nielegalnego, i zdając sobie sprawę, że nie osiągnie tego celu bez popełnienia przewinienia zawodowego, zgadza się na jego popełnienie. Na przykład godzi się w określonych okolicznościach na wykonanie u zwierzęcia zbędnego zabiegu chirurgicznego, chcąc zwiększyć swój dochód

finansowy, lub godzi się na niedozwoloną formę informacji o świadczonych usługach weterynaryjnych, chcąc przysporzyć sobie pacjentów. W powyższych przykładach bezpośrednim zamierzonym celem lekarza weterynarii jest zwiększenie dochodu finansowego lub liczby pacjentów, czyli czyny, które nie są sprzeczne z przepisem prawa lub z zawodową normą etyczną albo zasadą deontologii weterynaryjnej. Cele te jednak osiąga wykonaniem żadanego, choć zbędnego zabiegu chirurgicznego lub niedozwoloną formą informacji o usługach weterynaryjnych, co pozostaje sprzeczne z treścią art. 41 ust. 2 w związku z art. 22 ust. 3, a w drugim przykładzie art. 41 ust. 2 i art. 46 Kodeksu Etyki Lekarza Weterynarii oraz treścią uchwały określającej dozwolone formy informowania o świadczonych usługach weterynaryjnych (9, 10).

W przeważającej większości przewinienie zawodowe jest popełniane nieumyślnie. Istotą nieumyślności jest brak zamiaru popełnienia czynu bezprawnego. Lekarz weterynarii może popełnić nieumyślnie przewinienie zawodowe na skutek niezachowania ostrożności wymaganej w danych okolicznościach, mimo że możliwość jego popełnienia przewidywał (świadoma nieumyślność) albo mógł przewidzieć (nieświadoma nieumyślność; art. 9 § 2 kk w związku z art. 62 ust. 1 pkt 2 ustawy). Ostrożność wymagana w danych okolicznościach to pojęcie użyte w art. 9 § 2 Kodeksu karnego odnoszące się do wszelkich okoliczności, w których ostrożność należy zachować, aby nie dopuścić do czynu bezprawnego. W odniesieniu do przewinienia zawodowego należy rozumieć to pojęcie nie tylko zgodnie z przepisem art. 4 ustawy o zawodzie lekarza weterynarii i izb lekarsko-weterynaryjnych, jako szczególną staranność wymaganą w wykonywaniu zawodu, rozumianą najczęściej jako staranne, rzetelne, sumienne i zgodne z aktualną wiedzą weterynaryjną postępowanie zawodowe, ale także, a może przede wszystkim, jako staranność w kształtowaniu i utrwalaniu własnej osobowości zawodowej według wzorca lekarza weterynarii wynikającą z zawodowych norm etycznych, a co najmniej z treści art. 4–6 ust 1, 13–15 ust. 2, 16 ust. 3–22, 27 Kodeksu Etyki Lekarza Weterynarii. Ostrożność, jako element nieumyślności w dopuszczeniu się przewinienia zawodowego, to także uwzględnianie własnych możliwości i umiejętności zawodowych, warunków i okoliczności faktycznych wykonania czynności zawodowych oraz ograniczeń wynikających z organizmu danego zwierzęcia lub jego użyteczności, a także przepisów prawa regulujących wykonywanie niektórych czynności zawodowych. W kontekście szeroko rozumianego przewinienia zawodowego, w tym np. czynu sprzecznego

z przepisem art. 7, 8, 11, 15 ust. 1, 24, 34–35, 40 ust. 1 Kodeksu Etyki Lekarza Weterynarii, zachowanie ostrożności pozwalającej na uniknięcie popełnienia nieumyślnie takiego czynu powinno być rozumiane szeroko. W tym, w zależności od okoliczności faktycznych, jako wszelkiego rodzaju staranność, uwaga, skrupulatność, rzetelność, sumienność, rozsądek, uczciwość, kultura osobista, powściągliwość, dbałość, nie tylko w wykonywaniu czynności zawodowych, ale także w postawie zawodowej wobec usługobiorców, innych lekarzy weterynarii, współpracowników, w tym personelu pomocniczego lub innych osób, a nawet wobec zwierząt (art. 15 ust. 1, art. 30 i art. 33 Kodeksu Etyki Lekarza Weterynarii). Na skutek niezachowania tak rozumianej ostrożności lekarz weterynarii może popełnić nieumyślnie przewinienie zawodowe, przewidując możliwość jego popełnienia albo mogąc przewidzieć, ponieważ obiektywnie każdy inny lekarz weterynarii z wymaganym w zawodzie poziomem wiedzy i umiejętności oraz etyki zawodowej taką możliwość przewidziałby w danych okolicznościach.

Umyślność lub nieumyślność w popełnieniu przewinienia zawodowego warunkuje wystąpienie winy, rozumianej w prawie karnym jako psychiczny stosunek sprawcy do czynu. Wina ma charakter subiektywny i wyraża stopień zaangażowania sprawcy w popełniony czyn bezprawny, czyli m.in. to, czy lekarz weterynarii chciał popełnić przewinienie zawodowe i konsekwentnie zmierzał do jego popełnienia, czy go przewidywał i nie uczynił niczego, aby mu zapobiec, albo czy nie przewidywał popełnienia przewinienia zawodowego, mimo że mógł i powinien przewidzieć. Wina, obok bezprawności czynu, jest jednym z podstawowych elementów przewinienia zawodowego. Zatem lekarzowi weterynarii można zarzucić przewinienie zawodowe tylko, gdy można mu przypisać winę w czasie popełnienia czynu o znamionach przewinienia zawodowego (art. 1 § 3 kk w związku z art. 62 ust. 1 pkt 2 ustawy). Jeśli lekarzowi weterynarii nie można przypisać winy za jego zawodowe zachowanie, nie można mówić także o przewinieniu zawodowym, a jedynie o przypadku.

Wina uzasadnia zastosowanie sankcji wobec lekarza weterynarii, który popełnił przewinienie zawodowe, a sankcja ta nie powinna przekraczać stopnia jego winy. Sankcją za przewinienie zawodowe są cztery rodzaje kar, z których dwa mają charakter dyscyplinujący, a dwa okresowo eliminujący z zawodu (1). O rodzaju orzeczonej kary decyduje obok stopnia winy lekarza weterynarii, stopień szkodliwości przewinienia zawodowego, a także jego skutki oraz zachowanie się obwinionego lekarza weterynarii przed popełnieniem przewinienia zawodowego i po nim (2). Szczegółowe zasady

wymiaru kary określa przepis art. 53 Kodeksu karnego, do którego odsyła art. 62 ust. 1 pkt 2 ustawy. Czy zachowanie lekarza weterynarii i z jaką zawodową normą etyczną było sprzeczne oraz czy wynikające z tego przewinienie zawodowe było popełnione umyślnie czy nieumyślnie i z jakim stopniem jego winy, jest ustalone w toku postępowania w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej lekarzy weterynarii, prowadzonym przez organy sądownictwa zawodowego.

Organy sądownictwa zawodowego lekarzy weterynarii

Organami sądownictwa zawodowego są rzecznicy odpowiedzialności zawodowej oraz sądy lekarsko-weterynaryjne (art. 33, art. 44, art. 50 ustawy). Funkcje takich organów pełnią wyłącznie lekarze weterynarii. Rzecznicy odpowiedzialności zawodowej oraz członkowie sądów lekarsko-weterynaryjnych są wybierani na czteroletnią kadencję przez sprawozdawczo-wyborcze zjazdy lekarzy weterynarii, spośród uczestniczących w nim lekarzy weterynarii posiadających mandat delegata na zjazd. Podczas zjazdu lekarsko-weterynaryjnego wybierani są także zastępcy rzecznika odpowiedzialności zawodowej. Jednakże wybranym na zjeździe lekarsko-weterynaryjnym zastępcom ustawa o zawodzie lekarza weterynarii i izbach lekarsko-weterynaryjnych nie przyznaje statusu organu. Oznacza to, że według przepisów ustawowych pełnią oni jedynie funkcję wspomagającą rzecznika odpowiedzialności zawodowej w postępowaniu w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej lekarzy weterynarii. Mogą oni w zastępstwie rzecznika odpowiedzialności zawodowej wykonywać czynności w takim postępowaniu. Przepisy prawne nie wykluczają również możliwości reprezentowania przed sądem lekarsko-weterynaryjnym rzecznika odpowiedzialności zawodowej przez jego zastępcę (2). Nie jest natomiast właściwa zamiana tych funkcji. W tym niewłaściwe jest, aby zastępca rzecznika przesłuchujący świadków lub przyjmujący wyjaśnienia od lekarza weterynarii, którego dotyczy postępowanie lub dokonujący innych czynności w postępowaniu, do dokumentowania takich czynności wykorzystywał rzecznika odpowiedzialności zawodowej jako protokolanta. Sytuacje takie, niestety, zdarzające się, obniżają autorytet rzecznika odpowiedzialności zawodowej i świadczą o niedostatecznym rozumieniu swoich funkcji zarówno przez przyzwalającego na to rzecznika, jak i wykorzystującego takie przyzwolenie jego zastępcy. Jest to tym większym nieporozumieniem, że rzecznik odpowiedzialności zawodowej jako organ jest odpowiedzialny za prawidłowość wykonywania czynności powierzonych swoim zastępcom.

Wybrani przez zjazd lekarzy weterynarii członkowie sądu lekarsko-weterynaryjnego, w tajnym głosowaniu, wybierają spośród siebie przewodniczącego, który kieruje pracą tego sądu, oraz wiceprzewodniczących. Wpływające do sądu lekarsko-weterynaryjnego sprawy są rozpatrywane przez trzyosobowe składy orzekające. Skład orzekający nie jest samodzielnym organem izby, ale jego czynności wraz z postanowieniami i orzeczeniami są dokonywane w imieniu całego sądu lekarsko-weterynaryjnego i są traktowane jak czynności, postanowienia, orzeczenia tego organu. Do rozpatrzenia konkretnej sprawy skład orzekający, ze wskazaniem jego przewodniczącego, ustala przewodniczący sądu lekarsko-weterynaryjnego (2).

Mandat do pełnienia funkcji rzecznika odpowiedzialności zawodowej oraz członka sądu lekarsko-weterynaryjnego może uzyskać każdy członek izby lekarsko-weterynaryjnej, z wyjątkiem prawomocnie ukaranych przez sąd lekarsko-weterynaryjny karą nagany, zawieszenia lub pozbawienia prawa wykonywania zawodu (art. 12 ust. 5 ustawy). Wymienione kary pozbawiają członka izby lekarsko-weterynaryjnej biernego prawa wyborczego do czasu usunięcia z rejestru ukaranych wzmianki o ukaraniu, czyli co najmniej przez 3 do 15 lat, w zależności od rodzaju kary (art. 51 ust. 1 ustawy). Przy tym lekarze weterynarii ukarani pozbawieniem prawa wykonywania zawodu nie mogą ubiegać się o taki mandat przez okres odbywania kary, czyli przez 10 lat, licząc od uprawomocnienia się orzeczenia o jej nałożeniu, przede wszystkim dlatego, że w tym czasie nie są i nie mogą być członkami izb lekarsko-weterynaryjnych. Nie będąc członkiem izby lekarsko-weterynaryjnej lub będąc jej członkiem, wobec którego w rejestrze ukaranych jest aktywna wzmianka o jednej z trzech wymienionych kar, nie można w pierwszej kolejności uzyskać mandatu delegata na zjazd lekarzy weterynarii, a w drugiej kolejności mandatu do pełnienia funkcji rzecznika odpowiedzialności zawodowej lub członka sądu lekarsko-weterynaryjnego.

W takim stanie prawnym członkowie izb lekarsko-weterynaryjnych ukarani upomnieniem nie tracą biernego prawa wyborczego i mogą bez przeszkód być wybierani nie tylko na delegatów na okręgowy lub krajowy sprawozdawczo-wyborczy zjazd lekarzy weterynarii, ale także do pełnienia funkcji rzecznika odpowiedzialności zawodowej lub członka sądów lekarsko-weterynaryjnych. Prawo również nie stoi na przeszkodzie wybieralności do pełnienia funkcji takich organów, członków izb lekarsko-weterynaryjnych, wobec których toczy się postępowanie w sprawie odpowiedzialności zawodowej, nawet gdy sąd lekarsko-weterynaryjny wydał postanowienie

o tymczasowym ich zawieszeniu w czynnościach zawodowych (art. 12 ust. 5 w związku z art. 47 ustawy). Podobnie nie ma przeszkód prawnych do wyboru na rzecznika odpowiedzialności zawodowej lub członka sądu lekarsko-weterynaryjnego członków izb lekarsko-weterynaryjnych zawieszonych uchwałą okręgowej rady lekarsko-weterynaryjnej w prawie wykonywania zawodu ze względu na stan zdrowia stwierdzony orzeczeniem komisji lekarskiej albo z powodu odmowy poddania się badaniu przez komisję lekarską (art. 12 ust. 5 w związku z art. 6 ustawy). To samo odnosi się do członków izb, u których ujawniono niedostateczne przygotowanie zawodowe i z tego powodu odbywających przeszkolenie uzupełniające na podstawie uchwały okręgowej rady lekarsko-weterynaryjnej (art. 12 ust. 5 w związku z art. 5 ustawy).

Mandat rzecznika odpowiedzialności zawodowej oraz członka sądu lekarsko-weterynaryjnego wygasa wskutek śmierci, zrzeczenia się mandatu, odwołania przez zjazd lekarzy weterynarii, prawomocnego ukarania przez sąd lekarsko-weterynaryjny naganą lub zawieszeniem prawa wykonywania zawodu, orzeczenia przez sąd powszechny środka karnego w postaci pozbawienia praw publicznych lub zakazu wykonywania zawodu lekarza weterynarii, utraty obywatelstwa polskiego oraz skreślenia lekarza weterynarii z rejestru członków izby lekarsko-weterynaryjnej (art. 13 ustawy). Nie jest jasny powód wygaśnięcia mandatu wskutek utraty obywatelstwa polskiego. Członkiem izby lekarsko-weterynaryjnej może być lekarz weterynarii nie tylko z obywatelstwem polskim, ale także innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, a nawet państwa trzeciego, jeśli posiada prawo wykonywania zawodu lekarza weterynarii przyznane przez okręgową radę lekarsko-weterynaryjną. Jeśli lekarz weterynarii posiadający prawo wykonywania zawodu zamierza wykonywać zawód na obszarze działania danej okręgowej izby lekarsko-weterynaryjnej, jest obowiązany uzyskać członkostwo w tej izbie. W konsekwencji, przy braku odmiennego zastrzeżenia, członek izby lekarsko-weterynaryjnej, także z obywatelstwem innym niż polskie, spełniając pozostałe warunki może zostać wybrany do pełnienia funkcji rzecznika odpowiedzialności zawodowej lub członka sądu lekarsko-weterynaryjnego. Z jakich więc przyczyn wygasa mandat do pełnienia takich funkcji po utracie tylko obywatelstwa polskiego, a nie wygasa po utracie obywatelstwa innego państwa, w tym członkowskiego Unii Europejskiej, jeśli nie wiąże się z tym utrata prawa wykonywania zawodu lekarza weterynarii lub skreślenie z rejestru członków izby? Tym bardziej

jest to niezrozumiałe, że utrata obywatelstwa polskiego lub państwa członkowskiego Unii Europejskiej, ale dopiero bez równoczesnego nabycia obywatelstwa innego państwa członkowskiego, powoduje utratę przyznanego prawa wykonywania zawodu i jest jednym z powodów skreślenia z rejestru członków izby lekarsko-weterynaryjnej (art. 18 ust. 1 w związku z art. 6a ustawy). Natomiast skreślenie z rejestru członków izby lekarsko-weterynaryjnej jest samoistnym powodem wygaśnięcia mandatu, między innymi rzecznika odpowiedzialności zawodowej oraz członka sądu lekarsko-weterynaryjnego (art. 13 ustawy). Podobne wątpliwości budzi wyodrębnienie, jako samoistnego powodu wygaśnięcia mandatu organu izby, środka karnego w postaci pozbawienia praw publicznych orzeczonego przez sąd powszechny wobec lekarza weterynarii pełniącego funkcję organu izby lekarsko-weterynaryjnej. Pozbawienie lekarza weterynarii praw publicznych przez sąd powszechny jest przesłanką utraty prawa wykonywania zawodu, a to skutkuje skreśleniem z rejestru członków izby lekarsko-weterynaryjnej i w konsekwencji wygaśnięciem posiadanego mandatu organu izby (art. 6a i art. 18 ust. 1 w związku z art. 13 ustawy). Zatem, zamiast wskazywania dwóch samoistnych powodów wygaśnięcia mandatu, skutkujących skreśleniem lekarza weterynarii z rejestru członków izby, w zupełności wystarczające jest określenie, że mandat rzecznika odpowiedzialności zawodowej oraz członka sądu lekarsko-weterynaryjnego lub innego organu izby lekarsko-weterynaryjnej wygasa wskutek skreślenia lekarza weterynarii z rejestru członków takiej izby. Tak jak to zostało przyjęte w przypadku wygaśnięcia mandatu organu izby z powodu prawomocnie orzeczonej przez sąd lekarsko-weterynaryjny kary pozbawienia prawa wykonywania zawodu. Przy tym jest oczywiste, że nabycie i wygaśnięcie mandatu do pełnienia funkcji organu izby lekarsko-weterynaryjnej może być uwarunkowane odmiennie w tym bardziej rygorystycznie, niż utrata prawa wykonywania zawodu lekarza weterynarii i w konsekwencji skreślenie z rejestru członków izby lekarsko-weterynaryjnej, ale w takim razie powinno być to stosownie skorelowane z pozostałymi przepisami i uregulowane w sposób niebudzący wątpliwości i niekolidujący wzajemnie.

Kwestią budzącą wątpliwości jest możliwość uzyskania mandatu i pełnienia funkcji rzecznika odpowiedzialności zawodowej oraz członka sądu lekarsko-weterynaryjnego przez członków izb ukaranych, nawet wielokrotnie, upomnieniem za przewinienie zawodowe. Jest to odbierane przez wielu lekarzy weterynarii jako

dalece niewłaściwe. Od członków izby lekarsko-weterynaryjnej pełniących funkcje organów sądownictwa zawodowego powinna być wymagana nienaganna postawa etyczna, tym bardziej że jest ona wymagana od każdego lekarza weterynarii ubiegającego się o przyznanie prawa wykonywania zawodu (1). Nie zmniejsza tych wątpliwości, skądinąd słuszny, przepis prawny stanowiący, że rzecznik odpowiedzialności zawodowej oraz członek sądu lekarsko-weterynaryjnego nie może pełnić swoich funkcji w okresie, w którym przeciw niemu toczy się postępowanie karne lub postępowanie w sprawie odpowiedzialności zawodowej (§ 3 rozp.²). Po zakończeniu postępowania w sprawie odpowiedzialności zawodowej, ukarany upomnieniem rzecznik odpowiedzialności zawodowej lub członek sądu lekarsko-weterynaryjnego może powrócić do pełnienia swojej funkcji. Podobnie jak po zakończeniu postępowania karnego, mimo ukarania za przestępstwo karą, bez środka karnego w postaci pozbawienia praw publicznych lub zakazu wykonywania zawodu lekarza weterynarii. Ponadto, jeżeli w czasie toczącego się takiego rodzaju postępowania przeciwko rzecznikowi odpowiedzialności zawodowej lub członkowi sądu lekarsko-weterynaryjnego upływie ich kadencja w pełnieniu mandatu, to do czasu zakończenia takich postępowań prawomocnym orzeczeniem, nie ma przeszkód prawnych, aby mogli zostać ponownie wybrani na drugą kadencję do pełnienia funkcji takich organów (art. 12 ust. 5, art. 13, art. 51 ustawy).

Wyłączenie rzecznika odpowiedzialności zawodowej oraz członka sądu lekarsko-weterynaryjnego z udziału w danej sprawie, może nastąpić z przyczyn wyłączających ich udział z mocy prawa, szczególnie określonych w art. 40 Kodeksu postępowania karnego lub okoliczności mogących wywoływać uzasadnioną wątpliwość co do ich bezstronności w danej sprawie (2, 4). Jeżeli zachodzi przyczyna wyłączająca z mocy prawa, rzecznik odpowiedzialności zawodowej, jego zastępca lub członek sądu lekarsko-weterynaryjnego wyłącza się, składając oświadczenie na piśmie do akt sprawy, a na jego miejsce wstępuje inny rzecznik, zastępca rzecznika albo członek sądu (4). Wyłączenie rzecznika odpowiedzialności zawodowej, jego zastępcy lub członka sądu lekarsko-weterynaryjnego może nastąpić także na wniosek strony, w szczególności z powodu okoliczności wywołującej uzasadnioną wątpliwość co do ich bezstronności w danej sprawie. Wniosek strony, czyli lekarza weterynarii, wobec którego toczy się postępowanie, o wyłączenie z udziału w sprawie zastępcy okręgowego rzecznika odpowiedzialności zawodowej rozstrzyga okręgowy

² Ilekróć w tekście występuje wyrażenie „rozporządzenie” bez bliższego oznaczenia lub skrót rozp., należy przez to rozumieć rozporządzenie wskazane w poz. 2 piśmiennictwa.

rzecznik, o wyłączenie okręgowego rzecznika i zastępcy krajowego rzecznika rozstrzyga krajowy rzecznik, a o wyłączenie krajowego rzecznika rozstrzyga krajowy sąd lekarsko-weterynaryjny (§ 12 ust. 2 rozp.). Krajowy rzecznik z urzędu, na wniosek lekarza weterynarii, którego dotyczy postępowanie lub jego obrońcy, ze względu na dobro sprawy, może przekazać prowadzenie postępowania wyjaśniającego okręgowemu rzecznikowi innej okręgowej izby lekarsko-weterynaryjnej (§ 12 ust. 3 rozp.). Wniosek strony, czyli obwinionego lekarza weterynarii lub rzecznika odpowiedzialności zawodowej, o wyłączenie członka sądu lekarsko-weterynaryjnego ze składu orzekającego w danej sprawie, rozstrzyga skład orzekający sądu, przed którym toczy się postępowanie (4). W składzie tym nie może uczestniczyć członek sądu lekarsko-weterynaryjnego, którego dotyczy wyłączenie (4). Wniosek o wyłączenie członka sądu lekarsko-weterynaryjnego ze składu orzekającego powinien być złożony w terminie 7 dni od dnia otrzymania zawiadomienia o terminie rozprawy, a jeśli przyczyna wyłączenia powstała lub strona dowiedziała się o niej później, termin ten liczy się od chwili uzyskania wiadomości o przyczynie wyłączenia (§ 29 ust. 2 i 3 rozp.).

Organami prowadzącymi w pierwszej instancji postępowanie w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej lekarzy weterynarii są okręgowy rzecznik odpowiedzialności zawodowej i okręgowy sąd lekarsko-weterynaryjny, a w niektórych przypadkach krajowy rzecznik i krajowy sąd lekarsko-weterynaryjny. Rzecznik odpowiedzialności zawodowej jest organem prowadzącym postępowanie wyjaśniające, wnioskującym do sądu lekarsko-weterynaryjnego o ukaranie lekarza weterynarii oraz jest stroną oskarżającą przed tym sądem. Organem rozpatrującym zażalenia na postanowienia wydane przez okręgowego rzecznika odpowiedzialności zawodowej jest rzecznik krajowy, który rozpatruje w ramach powierzonego nadzoru także skargi na okręgowego rzecznika odpowiedzialności zawodowej (art. 44 ust. 1 i 2 ustawy). Organem rozpatrującym zażalenia na postanowienia rzecznika krajowego jest krajowy sąd lekarsko-weterynaryjny, który także rozpatruje jako druga instancja odwołania od orzeczeń wydanych w pierwszej instancji przez sąd lekarsko-weterynaryjny, w tym w innym składzie rozpatruje odwołania od orzeczeń wydanych w pierwszej instancji przez krajowy sąd lekarsko-weterynaryjny.

Organy wspomagające sądownictwo zawodowe

Wykonanie prawomocnych orzeczeń sądów lekarsko-weterynaryjnych wspomagają, niebędące organami sądownictwa

zawodowego, rady okręgowe i Krajowa Rada Lekarsko-Weterynaryjna. Właściwa okręgowa i Krajowa Rada Lekarsko-Weterynaryjna otrzymuje od sądu lekarsko-weterynaryjnego pierwszej instancji opis prawomocnego orzeczenia o ukaraniu członka samorządu zawodowego. W przypadku orzeczonej wobec lekarza weterynarii kary zawieszenia prawa wykonywania zawodu, prezes okręgowej rady lekarsko-weterynaryjnej, określony w przepisie § 56 rozporządzenia wykonawczego do ustawy, jako przewodniczący tej rady, ustala zarządzeniem termin rozpoczęcia i zakończenia takiej kary. Zarządzenie przesyła ukaranemu lekarzowi weterynarii, kierownikowi zakładu pracy zatrudniającego ukaranego lekarza weterynarii lub organowi ewidencji działalności gospodarczej. Przepisy w tej kwestii nie odnoszą się do orzeczenia o ukaraniu lekarza weterynarii karą pozbawienia prawa wykonywania zawodu, co powinno być objęte także przedmiotowym zarządzeniem, szczególnie po zmianie w 2013 r. przepisu art. 46 oraz w 2014 r. przepisu art. 51 ust. 1 i 3 ustawy o zawodzie lekarza weterynarii i izb lekarsko-weterynaryjnych (11, 12). Okręgowa rada lekarsko-weterynaryjna w prowadzonym przez siebie rejestrze członków izby dokonuje wpisów o ograniczeniach w wykonywaniu zawodu wynikających m.in. z prawomocnie orzeczonej wobec danego lekarza weterynarii kary zawieszenia prawa wykonywania zawodu oraz tymczasowego zawieszenia w wykonywaniu czynności zawodowych (art. 17 ust. 1 pkt 11 ustawy). Skreśla z rejestru członków izby lekarzy weterynarii prawomocnie ukaranych karą pozbawienia prawa wykonywania zawodu (art. 18 ust. 1 kt 2 ustawy). Jest upoważniona do współpracy z właściwymi organami państw członkowskich Unii Europejskiej w zakresie wzajemnego przekazywania i pozyskiwania informacji o toczących się lub prawomocnie zakończonych wobec lekarzy weterynarii postępowaniach z zakresu odpowiedzialności zawodowej lub karnej i innych okolicznościach, które mogą mieć wpływ na wykonywanie zawodu, w tym o zakazie, ograniczeniu, zawieszeniu, pozbawieniu albo utracie prawa wykonywania zawodu lekarza weterynarii (art. 2e ust. 2 i 5, art. 2h ust. 9, art. 2l ust. 1, art. 2m ustawy). Ponadto w sytuacji, gdy przeciwko lekarzowi weterynarii toczy się postępowanie z zakresu odpowiedzialności zawodowej, okręgowa rada izby jest także uprawniona do odmowy skreślenia z rejestru członków tego lekarza weterynarii z powodu nieuiszczenia przez niego składki członkowskiej za okres dłuższy niż rok (art. 18 ust. 1 pkt 5 ustawy). Brak bowiem członkostwa w izbie lekarsko-weterynaryjnej jest negatywną przesłanką postępowania w sprawie odpowiedzialności

zawodowej, co byłoby równoznaczne z koniecznością umorzenia już wszczętego postępowania.

Krajowa Rada Lekarsko-Weterynaryjna prowadzi rejestr ukaranych lekarzy weterynarii, wpisując i usuwając z niego wzmianki o ukaraniu. Wzmianki o karze upomnienia lub nagany usuwa po upływie trzech lat, a o karze pozbawienia prawa wykonywania zawodu po upływie piętnastu lat, licząc od daty uprawomocnienia się orzeczenia o ukaraniu. Wzmianki o karze zawieszenia prawa wykonywania zawodu usuwa po upływie pięciu lat, ale od daty odbycia kary. Zważywszy, że lekarz weterynarii ukarany karą pozbawienia prawa wykonywania zawodu jest skreślany z rejestru członków izby na dziesięć lat, licząc od uprawomocnienia się orzeczenia sądu lekarsko-weterynaryjnego i nie może w tym czasie ubiegać się o ponowne przyznanie prawa wykonywania zawodu, wzmianka o karze zawieszenia i pozbawienia prawa wykonywania zawodu praktycznie jest usuwana co najmniej w takim samym czasie od dnia odbycia kary. Krajowa Rada Lekarsko-Weterynaryjna jest także informowana okresowo przez krajowego rzecznika odpowiedzialności zawodowej oraz krajowy sąd lekarsko-weterynaryjny o stanie prowadzonych spraw z zakresu odpowiedzialności zawodowej lekarzy weterynarii.

Piśmiennictwo

1. Ustawa z 21 grudnia 1990 r. o zawodzie lekarza weterynarii i izb lekarsko-weterynaryjnych (Dz.U. z 2014 r., poz. 1509, z późn. zm.).
2. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z 29 lipca 1993 r. w sprawie postępowania dotyczącego odpowiedzialności zawodowej lekarzy weterynarii (Dz.U. nr 79, poz. 371).
3. Ustawa z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. nr 88, poz. 553, z późn. zm.).
4. Ustawa z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. nr 89, poz. 555, z późn. zm.).
5. Ustawa z 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz.U. z 2015 r., poz. 1094, z późn. zm.).
6. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z 28 listopada 1994 r. w sprawie trybu i szczegółowych zasad uzyskania tytułu specjalisty przez lekarza weterynarii (Dz.U. nr 131, poz. 667).
7. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z 9 maja 2003 r. w sprawie wystawiania przez lekarzy weterynarii recept na produkty lecznicze lub leki recepturowe przeznaczone dla ludzi, które będą stosowane u zwierząt (Dz.U. nr 97, poz. 891).
8. Ustawa z 18 grudnia 2003 r. o zakładach leczniczych dla zwierząt (Dz.U. z 2015 r., poz. 1047, 1893).
9. Uchwała nr 3/2008/VII Nadzwyczajnego VII Krajowego Zjazdu Lekarzy Weterynarii z 26 stycznia 2008 r. w sprawie Kodeksu Etyki Lekarza Weterynarii.
10. Uchwała nr 116/2008/IV Krajowej Rady Lekarsko-Weterynaryjnej z 12 grudnia 2008 r. w sprawie szczegółowych zasad podawania do publicznej wiadomości informacji o zakresie i rodzaju świadczonych usług weterynaryjnych, godzinach otwarcia oraz adresie zakładu leczniczego dla zwierząt.
11. Ustawa z 19 kwietnia 2013 r. o zmianie ustawy o izbach lekarskich oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 779).
12. Ustawa z 26 czerwca 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo o adwokaturze oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 993).

Dr hab. Teresa Malinowska, ul. Nowoursynowska 159, 02-776 Warszawa